

Vol inzetten op het onmogelijke

Soms zijn er van die cadeautjes die rechtstreeks uit de hemel lijken te komen. Dat dacht ik twee weken terug tijdens een webinar met de Franse filosoof Frédéric Neyrat, van wie net het boekje *Ontsnappen* aan de verschrikking in vertaling is verschenen. Eén zin uit de onmogelijk complexe tekst spreekt boekdelen: ‘Verschrikking en angsten houden ons vast in een wereld die we niet willen, en voorkomen dat we toegang krijgen tot ‘onderbrekende ontmoetingen’ die ons bestaan zouden kunnen reanimeren.’ Omdat ik iedereen zo’n reanimatie gun, stel ik Neyrat graag aan u voor. Ook al maak ik mij daarmee misschien onmogelijk. Of juist daarom.

Klimaatcrisis

De kern van Neyrats filosofie is, in mijn beleving, dat alleen het onmogelijke ons nog kan redden. Niet helemaal toevallig viel het webinar in de week dat het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) met een zoveelste rapport de alarmbellen luidde over de klimaatcrisis.

De berekeningen van het IPCC zijn ijzingwekkend nauwkeurig; tipping points en onvoorziene effecten maken Moeder Aarde onberekenbaar als de grillige god van het Oude Testament.

De zondag daarvoor had Twan Huys in *Buitenhof* nog in gesprek met Frans ‘Green Deal’ Timmermans met zoveel woorden gevraagd of die eigenlijk niet ook vond dat het al veel te laat is voor oplossingen, maar dat hij dat als bestuurder niet hardop mag zeggen. Neyrat verwijst naar een slogan uit de jaren zestig: ‘Wees realistisch, eis het onmogelijke.’

Wie realistisch om zich heen kijkt, ziet het overal fout lopen. De successen van Urgenda, de ontdekking dat je met duurzaamheid geld kunt verdienen en de grote les van de pandemie (wie de natuur tart, zal onheil oogsten) wijzen in een goede richting, maar de realiteit is dat we al in de catastrofe zitten.

Patronen

Ze voltrekt zich onder onze ogen en de huidige patronen van economie en besluitvorming gaan dat niet veranderen.

De berekeningen van het IPCC zijn ijzingwekkend nauwkeurig; *tipping points* en onvoorziene effecten maken Moeder Aarde onberekenbaar als de grillige god van het Oude Testament.

Klimaatverrassingen, zoals de extreme weersomstandigheden in Canada en Siberië, zijn ook bij ons niet uitgesloten. Sterker nog: dat ondervinden we

momenteel in alle heftigheid, nu we te maken hebben met de verstrekkende gevolgen van extreme regenval en hoogwater waardoor Limburg tot rampgebied is verklaard. In het licht van dit alles bepleit Neyrat wonderlijke onderbrekingen die in de onttoverde wereld eigenlijk niet meer kunnen. Niet door het onmogelijke mogelijk te maken. Maar door het in ere te houden en het raadsel en de onvoorzienigheid te cultiveren.

Verwondering

De horror van de Holocaust was, achteraf gezien, voorspelbaar, net als de vernietiging van de natuur en de terugkeer van het fascisme. Daarom is het zaak om juist het onvoorspelbare, de verwondering en de verrassing te voeden. Als 'gestalten' van wonderlijke onderbrekingen noemt Neyrat de liefde, het goede, de schoonheid, poëzie, het wilde, de droom, de waanzin en het buitenaardse. Allemaal zaken die we onmogelijk uitputtend kunnen doorgronden en die bulken van hoop en perspectief.

Uit liefde kunnen we nú stoppen met vervuiling. Als samenleving kunnen we nú de goede dingen doen. Wees optimistisch. Maak jezelf onmogelijk. Of, zoals ik in september zal aantonen in een lezing voor de stichting Dichter in Beeld: een gedicht kan de wereld redden.

Waarheid

Absurde gedachten. Tegendraads. En van een kinderlijke onschuld die totaal machteloos staat tegenover het brute geweld waarmee het leven op onze planeet teloorgaat. Toch of juist daarom was de ontmoeting met Neyrat een cadeau; hijzelf als een wonderlijke onderbreking van de verschrikkingen die elk realistisch mens steeds meer bij de keel grijpen. Het leven is een onmogelijk wonder. Laten we het omarmen als het kloppende hart van politiek, economie en systeemwereld. Ik hoor het gelach. En toch. Een mens kan de wereld redden. Onmogelijk en juist ook daarom van een diepe en eeuwige waarheid.

Govert Derix is schrijver, filosoof en adviseur.